

Kokko Aliisa, Pohjanmäki Titta, Vasara Ville & Välisalo Jouni

RESURSSIJA SÄÄSTÄVÄ TOIMINTAMALLI TAIDELÄHTÖISISSÄ PROJEKTEISSA



**Nuoriso-ohjaaja -
kulttuurituottaja -
taiteilija -työryhmän
toiminnan
perehdyttämisspaketti**



HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU



nuorisiasiain-
keskus
HELSINGIN KAUPUNKI

Kokko Aliisa, Pohjanmäki Titta, Vasara Ville & Välisalo Jouni

**Resursseja säästävä toimintamalli
taidelähtöisissä projekteissa**

Nuoriso-ohjaaja - kulttuurituottaja - taiteilija –työryhmän toiminnan perehdyttämispaketti

Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen ja Humanistisen ammattikorkeakoulun TuOTA yhdessä! -hanke

Kokko Aliisa, Pohjanmäki Titta, Vasara Ville & Välisalo Jouni

Resursseja säästävä toimintamalli taidelähtöisissä projekteissa
Nuoriso-ohjaaja - kulttuurituottaja - taiteilija –työryhmän
toiminnan perehdyttämispaketti

Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen ja Humanistisen
ammattikorkeakoulun TuOTa yhdessä! -hanke

© tekijät ja Humanistinen ammattikorkeakoulu

Kannen kuva ja muut piirroskuvat: Vilma Saarela
Taitto: Emilia Reponen

ISBN 978-952-456-226-3

ISSN 2343-0664 (painettu)

ISSN 2343-0672 (verkkojulkaisu)

Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja 12

Tuottaja

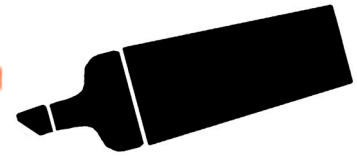
Nuoriso-**O**hjaaja

Taiteilija

yhdessä!

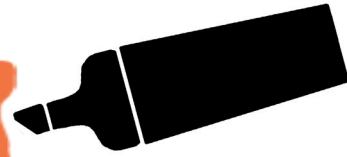


SISÄLLYS



Johdanto	8	Nuorten kanssa työskentely	23
Taiteellisten projektien tavoitteet ja työskentelymuodot.....	11	Ryhmän tukeminen.....	24
Nuorten kanssa työskentely.....	13	Assistentit	25
Ohjausryhmä – projektin raamittaja ...	14	Nuoriso-ohjaajan keskeiset alueet ja tehtävät	25
Tuottajan - kokonaisuuden hallitsija... 	17	Taiteilija - vastaa taiteellisesta työskentelystä.....	28
Yhteinen päämäärä ja päätöksenteko	17	Taiteellinen prosessi	28
Resurssien kartoitus ja käytön seuranta.....	17	Taiteellinen suunnitelma	28
Vetovastuu.....	18	Assistentit	29
Työnjako	18	Taiteen tekeminen nuorten kanssa.....	29
Projektin aikataulutus	18	Taiteellisen etenemisen varmistaminen.....	30
Viestintävastuu	19	Taitelijan keskeiset alueet ja tehtävät	30
Kilpi ja suodatin	19	Projektin vaiheistus, seuranta ja arviointi	31
Sopimukset, lupa-asiat ja hankinnat.....	19		
Projektin seuranta ja raportointi.....	19		
Assistentit	20		
Tuottajan roolin keskeiset alueet ja tehtävät	20		
Nuoriso-ohjaaja - nuorten innostaja ja sitouttaja.....	22		
Taiteellinen työskentely on oleellisesti tavoitteellista.....	22		
Suunnittelu ja nuorten huomioonottaminen ..	22		
Nuorten sitouttaminen	23		

JOHDANTO



Tämä perehdyttämispaketti on tarkoitettu avuksi taiteellisia menetelmiä hyödyntävien projektien toteutuksessa. Työskentelyn ytimessä on taiteilijan, kulttuurituottajan ja nuoriso-ohjaajan muodostaman työryhmän (tästä eteenpäin työryhmä) yhteistyö. Paketti selventää toimijoiden työnkuvan sisältöä, vastuualueita, roolia työryhmässä, sekä käy läpi taideprojektien pääpiirteitä. Tarve perehdyttämispaketille on noussut käytännön kokemuksista projekteissa, joissa taide- ja nuorisotyön tahot ovat toimineet yhdessä.

Perehdyttämispaketti on suunnattu ammattilaisten työkaluksi. Lähtöoletuksena on, että niin taiteilija, kulttuurituottaja (jatkossa tuottaja) kuin nuoriso-ohjaaja ovat oman alansa ammattilaisia.

Paketin sisältö on jaettu toimijakohtaisiin osioihin, joissa kuvataan nuoriso-ohjaajan, taiteilijan ja tuottajan roolia ja tehtäviä taiteellisia menetelmiä hyödyntävien projektien toteutuksissa. Perehdyttämispaketin alussa avataan myös toiminnan alulle panneen ohjausryhmän tehtäviä ja vastuita. Lisäksi paketissa tarkastellaan tiivistetysti nuorten kanssa työskentelyä sekä nuorten kanssa tehtävien taiteellisen työskentelyyn pohjautuvien projektien tavoitteita ja työskentelymuotoja.

Mallissa työryhmätoiminta on tuottajan koordinoima kokonaisuus, jossa taiteilija ja nuoriso-ohjaaja ohjaavat päämäärälähettöisesti nuoria taiteellisessa työskentelyssä. Työryhmän tavoitteena ei siis ole tehdä omaa keskinäistä taideteosta, vaan mahdollistaa se, että nuoret sisäistävät taiteellisen työskentelyn idean, innostuvat siitä ja luovat itse taiteellisen sisällön.

Paketti soveltuu projekteihin, joissa nuorten ryhmä säilyy samana alusta loppuun tai sellaisiin, joissa osallistujien joukko saattaa vaihtua jatkuvasti. Osallistujien vaihtuvuus on tyypillistä nuorisotalon toiminnassa tai muussa vastaavassa taiteelle epätyypillisessä ympäristössä.

Perehdyttämispaketin tärkeimpiä tehtäviä ovat työryhmätoiminnan mallintaminen ja selkeyttäminen. Perehdyttämispaketin avulla kukin toimija hahmottaa sekä oman työnkuvansa että projektityöskentelyn laajemman kokonaiskuvan.

Perehdyttämispaketti on osa Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen ja Humanistisen ammattikorkeakoulun (jatkossa Humak) vuonna 2015 toteuttamaa TuO-Ta yhdessä! –hanketta, joka on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama. Hankkeen

kestoaika on 1.9.2014-31.12.2015. Hankkeen ohjausryhmän jäsenet ovat Helsingin nuorisosiainkeskuksesta Kulttuurisen nuorisotyön toimistopäällikkö ja Nuorten toimintakeskus Hapen johtaja Ulla Laurio ja Hapen taidetoimintojen vastaava tuottaja Minna Kaljunen. Helsingin kulttuurikeskuksesta on mukana Malmitalon Operaatio Pulssi! -nuorisohankkeen kulttuurituottaja/koordinaattori Ilona Anttila. Hankkeen projektipäällikkö on Humakin yliopettaja Titta Pohjanmäki ja projektiryhmän muut jäsenet ovat Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskuksen tuottaja Ville Vasara, Humakin kulttuurituottaja-opiskelija Aliisa Kokko ja yhteisöpedagogi-opiskelija Jouni Välisalo.

Perehdyttämispaketin kehittäminen käynnistyi jo toteutetuista projekteista saatujen kokemusten analysoinnilla: Helsingin juhlatiikojen ja Helsingin nuorisosiainkeskuksen kesällä 2013 toteutettu yhteishanke Tullaamo sekä IHME-nykytaidefestivaalin ja Helsingin nuorisosiainkeskuksen kanssa tehdyt yhteistyöprojektit vuosina 2012, 2013, 2014. Uutta aineistoa hankittiin kehittämistyön tueksi IHME-nykytaidefestivaalin ja Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskuksen yhteistyöprojektista keväällä 2015.

Keväällä 2015 järjestetty TuOTa yhdessä! -seminaari kokosi yhteen reilut kuusikymmentä kulttuurituottajaa, nuorisotyöntekijää, taiteilijaa ja virkamiestä jakamaan kokemuksiaan monialaisista yhteistyöprojekteista. Perehdyttämispakettia jalostettiin seminaarin työpajojen, esitysten ja puheen-

vuorojen esille nostamien kokemusten pohjalta.

Perehdyttämispakettia testattiin Kesäduuni 2015 -projektin työryhmätoiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kesäduuni 2015 -projektin yhteistyökumppanit olivat Helsingin nuorisosiainkeskus, Helsingin kaupungin taidemuseo, Checkpoint Helsinki (yhdessä Helsingin juhlatiikojen kanssa) ja Helsinki Design Week. Saadun kokemuksen pohjalta perehdyttämispaketin tarpeellisuus painottuu projektin alkuvaiheessa. Se selvensi eri toimijoiden roolit ja ilmensi kunkin vastuualueita ja yhteistyötä.

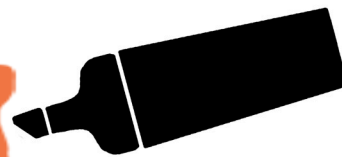
Kaikki paketissa esitetyt ohjeet on tarkoitettu sovellettaviksi. Paketti esittää sisällöt ja raamit taiteilijan, tuottajan ja nuorisohjaajan toimenkuvulle projektissa. Kuitenkin käytännön tilanteet sisältävät aina omat erityispiirteensä. Eri projekteissa henkilömäärät ja työsopimusten laajuudet sekä toiminnan painotukset saattavat vaihdella. Nuorten ryhmä saattaa innostua käsittelemään aihetta erilaisesta näkökulmasta tai työskentelytavalla, johon ei ole etukäteen varauduttu. Mitä enemmän työryhmä onnistuu huomioimaan tämän kaltaisia seikkoja työskentelyssään, sen paremmin se toimii.

Työskentely vaatiikin työryhmäläisten henkilökohtaisten erityisosaamisten ja taitojen esiin tuomista ja yhdistämistä, tilanteen tiedostamista ja yhteistyötä. Kaikkein olennaisinta työryhmän parhaan mahdollisen toiminnan kannalta onkin se, että ryhmä tiedostaa omat vahvuutensa ja kykenee löytämään itse kuhunkin tilanteeseen

sopivimmat ratkaisut. Projektin edetessä työskentely muotoutuu projektin ja tekijöidensä mukaan, ja jokaisen toimijan on otettava vastuu sen etenemisestä.

Tämän perehdyttämispaketin tavoitteena on mahdollistaa sujuvat prosessit ja resursseja säästävän käytännön toteuttamisen nuorten kanssa toteutettavissa taiteellisissa projekteissa

TAITEELLISTEN PROJEKTIE TAVOITTEET JA TYÖSKENTELYMUODOT



Laadukkaan lasten- ja nuorten kulttuuritoiminnan periaatteita on pohdittu Lastenkulttuurikeskusten verkoston laatukäsikirjassa (lapsella tarkoitetaan alle 19-vuotiaita). Laatukriteerit on tiivistetty viiteen periaatteen: lapsilähtöisyys (eli nuorilähtöisyys), ammattimaisuus, saavutettavuus, kokemuksellisuus ja yhteistyö (katso tarkemmin <http://www.lastenkulttuuri.fi/index.php/fi/verkosto>).

Taiteellisissa projekteissa nuori on täysivaltainen toimija, joka pystyy olemaan osallinen häntä koskevissa päätöksissä ja toiminnassa. Nuorten omaehtoista toimintaa tuetaan ja heitä kannustetaan omien tuotosten näkyvyyden lisäämiseen. Ammattimaisesti tuotetuissa projekteissa sisällöt suunnitellaan ja toteutetaan tarkoituksenmukaisesti ja taitavasti nuorten tarpeet huomioiden. Saavutettavuus merkitsee nuorten tasapuolisia osallistumismahdollisuuksia. Kokemuksellisessa toiminnassa nuorille annetaan tilaa erilaisille ajatuksille, tunteille ja kokemuksille sekä mahdollistetaan myös hetkessä elävä työskentelytapa. Moniammatillinen yhteistyön myötä kehitetään ja syvennetään toiminnan sisältöjä ja tehdään toiminnan tuotannosta tehokkaampaa ja tarkoituksenmukaisempaa.

Taiteelliseen työskentelyyn pohjautuvien projektien ominaispiirteet vaihtelevat suuresti. Jo taidemuoto, työvälineet ja toteutustavat mahdollistavat lukemattomien mahdollisuuksien kirjjon.

Kaikkia erilaisia vaihtoehtoja on mahdotonta luetella. Keskeistä on nuorten työskentelyn jatkuvuus, joka vaikuttaa oleellisesti koko projektin suunnitteluun ja toteutusmuotoon:

- Koostuuko projektiin valittu nuorten ryhmä tietyistä nuorten joukosta, joka rakentaa ja toteuttaa oman näkemyksensä ja on mukana pitkän aikaa?
- Vai noudatetaanko työpajamuotoista työskentelyä, jossa osallistuvien nuorten ryhmän jäsenet ovat esimerkiksi paikallisen nuorisotalon nuoria, jotka saattavat vaihtua useasti jo yhden työskentelykerran aikana?

Alle on kerätty keskeisiä seikkoja molemmista työskentelymuodoista.

Pitkäkestoinen työskentely

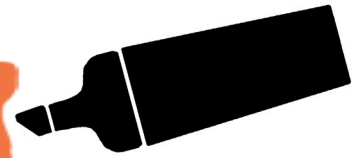
- Nuoret mukana projektin alusta loppuun
- Työskentelyssä useita eri vaiheita

- Työaikojen ja sääntöjen noudattaminen korostuu
- Nuorten vastuu ja valta kasvavat
- Työskentely perustuu jatkuvuuteen ja vaiheittaiseen etenemiseen
- Ryhmädynamiikalle varattava tilaa ja aikaa
- Laajempien kokonaisuuksien raamittaminen ja yhteensovittaminen korostuu

Työpajamuotoinen työskentely

- Työskentelyn etukäteissuunnittelu erittäin tärkeää
- Nuorten joukko voi vaihtua jatkuvasti
- Asiat pitää pystyä avaamaan nuorille nopeasti ja selkeästi
- Erilaisten työskentelytapojen huomiointi on erittäin hyödyllistä, mutta myös haasteellista
- Roudaus ja valmistelu pitää olla tarkkaa ja varmaa
- Ohjeiden jatkuvaan toistamiseen kannattaa varautua
- Työskentely perustuu varmaan toistettavuuteen

NUORTEN KANSSA TYÖSKENTELY



Nuorten ryhmään kannattaa tutustua etukäteen, mikäli se on mahdollista. Nuorisiohjaajan toimenkuvaan kuuluu nuorten erityinen huomioiminen, mutta koko työryhmän on hyvä miettiä sellaisia erityispiirteitä, jotka pätevät nuoriin sekä suoraan, että välillisesti projektin muodon kautta.

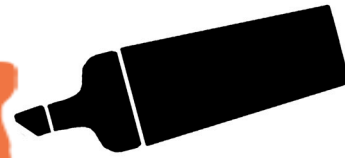
Tällaisia piirteitä voivat olla esimerkiksi:

- Hajonta esim. iän ja kiinnostuksen kohteiden suhteen
 - Ovatko jäsenet keskenään hyvin samanlaisia vai erilaisia?
 - Esim. 13–17-vuotiaiden sekaryhmä vs. 15-vuotiaiden tanssikerho
- Erilaiset tavoitteet
 - Painopiste siinä, että nuoret innostuvat ja tekevät vai...
 - tähtääkö tekeminen lopputulokseen?
- Työskentelykulttuuri (erit. pitkäkestoisemmissä projekteissa)
 - Miten nuorten tulee sitoutua työskentelyyn, mitä heiltä odotetaan?
 - Kielenkäyttö
 - Työryhmän ja nuorten työskentelykulttuurin erot ja yhteneväisyydet – esim. kännyköiden käyttöön suhtautuminen
 - Tasapaino: tehdään tosissaan ja

samalla luodaan ilmapiiri, jossa nuori voi tuoda esiin omia näkemyksiään niin, että ne huomioidaan

- Taustatekijät
 - Perheen tilanne
 - Etniset ja kulttuuriset tekijät
- Nuorten valmius erilaisiin työskentelymuotoihin ja tapoihin
 - Kommunikaation haasteet
 - Introverttiys vs. ekstroverttiys nuorissa – aidon dialogin ja kohtaamisen mahdollistaminen
- Erilaisuus
 - Otetaan huomioon, että jokainen nuori on erilainen
 - Mahdollisten avustajien läsnäolo nuorten kanssa, joilla on siihen erityinen tarve

OHJAUSRYHMÄ - PROJEKTIN RAAMITTAJA



Ohjausryhmällä tarkoitetaan tässä sitä tahoa, joka on valmistellut projektin ja valvoo sen toteutumista.

Se voi koostua useasta henkilöstä, jotka edustavat toteuttavia organisaatioita. Keskeisin linkki ohjausryhmän ja työryhmän välillä on tyypillisesti tuottaja, joka saattaa osallistua projektin valmisteluun hyvinkin varhaisessa vaiheessa.


Ohjausryhmän keskeisimpiä vastuualueita ovat:

- Projektin raamitus
 - Rahoitus ja budjetti
 - Työsopimukset
 - Työntekijöiden työaika ja lomat
 - Projektin kesto ja vaiheet
 - Projektisuunnitelma
 - Projektin seuranta ja raportointi, merkittävät etenemisetapit
- Työryhmän kokoaminen
 - Kaikkien toimijoiden yhteinen tapaaminen alkuvaiheessa
 - Ryhmän sitouttaminen työskentelyyn
 - Esimiehenä toimiminen työryhmälle
 - Työstö- ja etenemisvastuun selkeä siirtäminen työryhmälle tilaajalta/ ohjausryhmältä
 - Kick-off-tilaisuus: mukana

ohjausryhmä ja työryhmä, tehtävien läpikäyminen, ryhmän muodostaminen, toiminnan kartoittaminen, suunnataan työskentely ohjausryhmän suunnittelusta kohti työryhmän työskentelyä

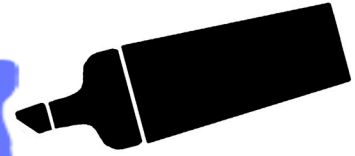
- Tavoitteiden selkeyttäminen
 - Mitä projektilta halutaan - mihin kaikki tähtää?
 - Mikä on kunkin työskentelijän erityinen vastuualue - myös se, mihin se päättyy
 - Miten onnistuminen määritellään?
 - Lopputulos vai itse tekeminen – miten nämä painottuvat?
 - Valmiin teoksen esittely ja sijoitus
- Nuorten asema
 - Sisällön suunnittelussa huomioidaan nuorten kiinnostuksen kohteet ja erityistarpeet
 - Huomioidaan nuorten toiminnallisuus ja osallisuus
 - Nuoret ovat projekteissa taiteellisia toimijoita eivätkä toiminnan kohteita
- Työkalut, pohjatiedot ja resurssit
 - Mitä mahdollisuuksia toteuttava organisaatio/tilaaja tarjoaa?

- Mitkä ovat aikaisemmat kokemukset vastaavista projekteista?
- Hyödyllisiksi osoittautuneet työkalut, tiedostopohjat, lupalaput yms.
- Kirjallinen tarkistuslista tms. toiminnan tueksi

A stylized illustration of a woman with long dark hair, wearing an orange long-sleeved dress. She is smiling and holding a smartphone in her left hand, which displays a document with text and a signature. In her right hand, she holds a blue pen and a yellow pencil. The background is a light blue cloud-like shape with several white papers floating around her, some showing text and lines. The overall style is clean and modern.

**TUOTTAJA -
KOKONAISUUDEN
HALLITSIJA**

TUOTTAJA - KOKONAISUUDEN HALLITSIJA



Yhteinen päämäärä ja päätöksenteko

Koko työryhmän on oleellista käydä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa keskenään läpi projektin tavoitteet sekä vastualueiden ja roolien jako, jotta kaikki toimijat ovat samaa mieltä kokonaiskuvasta.

Työryhmän on hyvä tutustua projektisuunnitelmaan yhdessä. Yhteistyöprojekteissa eri organisaatioilla on usein omat tavoitteensa, jotka on tärkeä saada sovitettua yhteen. Suunnitelmaan kirjatut tavoitteet kannattaa käydä yksityiskohtaisesti läpi, niin että työryhmän jäsenet ymmärtävät ne samalla tavalla ja voivat sitoutua niihin.

Alkuun kannattaa sisällyttää keskustelu työryhmän sisäisestä päätöksenteosta. Ohjausryhmä ei usein ota aktiivista osaa projektin toteutukseen. Vaihtoehtoja on useita. Ryhmä voi esimerkiksi jakaa päätösvallan suoraan henkilöiden työn sisältöjen mukaan, tehdä päätökset aina yhdessä, tai valita joukostaan tietyn henkilön lopulliseksi päätöksentekijäksi. Tärkeintä on, että ryhmän jäsenet sitoutuvat kaikki yhteiseen ratkaisuun päätöksenteon toteutuksesta.

On tavallista, että päätöksentekijän roolin ottaa tai se annetaan tuottajalle. Mikäli roo-

li kuitenkin päätetään antaa jollekin muulle työryhmän jäsenistä, on hyvä ottaa huomioon, että tuottaja on edelleen vastuussa projektin kokonaiskuvan hallinnasta.

Resurssien kartoitus ja käytön seuranta

Ohjausryhmä määrittelee useimmiten budjetin ja resurssit, joilla projektit toteutetaan.

Tuottajan kannattaa kartoittaa resurssit projektin suunnitteluvaiheessa niin, että ne vastaavat projektisuunnitelman ja taiteellisen suunnitelman tarpeisiin. Resurssikartoitukseen sisältyvät mm. käytävissä olevat tilat ja materiaalit, sekä tarpeellisten hankintojen suunnittelu.

Kartoitusta tehdessä kannattaa selvittää mahdollisia resursseja tilaajaorganisaation lisäksi myös muilta työryhmäläisiltä. Resurssien käytön seuraamiseen on syytä varautua esimerkiksi laatimalla inventaario, kulusuunnitelma ja/tai muu vastaava. Tähän suunnitelmaan on hyvä jättää viime hetken väljyyttä yllättäviä tilanteita varten.

Kuluista raportoidaan sovitusti ohjausryhmälle. Mikäli projektilla on tuloja

(esimerkiksi lipputulot), liikevaihdon seuraamiseen on syytä panostaa erityisesti.

Vetovastuu

Tuottaja on projektin sujuvuuden mahdollistaja ja ylläpitäjä. Tuottaja valvoo, että työryhmä pysyy annettujen resurssien sisällä ja että projekti etenee projektisuunnitelman mukaisesti.

Kun tuottaja keskittyy projektin yleisestä sujuvuudesta vastaamiseen, se antaa muulle työryhmälle vapauden keskittyä oman työnkuvansa hoitamiseen. On tärkeää, että tuottaja tiedostaa olevansa projektiryhmän kokonaiskuvan haltija ja ottaa siitä vastuun. Tuottaja toimii myös yhteyshenkilönä ohjausryhmän ja työryhmän välillä.

Yksi keskeisimmistä tuottajan tehtävistä on luoda toimiva verkosto työryhmäläisten välille. Tuottaja vastaa siitä, että työryhmän keskinäinen yhteistyö toimii läpi projektin ja ratkaisee mahdolliset työryhmän väliset ongelmatilanteet.

Työnjako

Tuottajan vastuulla on pitää huolta siitä, että kukin työryhmän jäsen on selvillä omasta työnkuvastaan ja sen sisällöstä. Tuottaja myös huolehtii työnkuvien ajantasaisuudesta projektin edetessä. Tuottajan vastuulla on hoitaa tai jakaa hoidettavaksi myös sellaiset tehtävät, joihin ei ole projektin alkaessa varauduttu.

Työt kannattaa jakaa henkilöille passiivin sijaan. Muotoa “Jonkun tulisi muistaa siivous” tehokkaampi on osoittaa tehtävä suoraan: “Pekka, sinun tehtäviisi kuuluu hoitaa loppusiivous”.

Delegointi ja reilu työnjako tekevät hyvän tuottajan. Tuottajan ei kuulu tehdä kaikkea itse, ja avunpyyntö on sallittua. Tärkeintä on saada työryhmän jäsenten taidot ja kiinnostuksen kohteet mahdollisimman hyvin ja monipuolisesti valjastettua projektin käyttöön.

Projektin aikataulutus

Tuottaja laatii projektin valmisteluvaiheessa ajankäyttösuunnitelman. Suunnitelmaa ei kannata pakata täyteen, ja se on hyvä tehdä sellaiseen muotoon, että sitä on helppo muokata tarpeen mukaan.

Projektin aikataulun tulisi sisältää projektin vaiheiden lisäksi myös erikseen varattuja hetkiä työryhmän sisäisille palaverille.

Projekti on usein syytä jakaa pelkän alun ja lopun sijaan pienemmiksi osioiksi, joilla on omat tavoitteensa ja päätöspisteensä eli välitapit. Pienemmät kokonaisuudet selkeyttävät projektin mahdollisesti moninaisia sisältöjä ja rytmittävät työntekoa.

Välitappien asettaminen auttaa tuottajaa työntöön organisoinnissa, sekä antaa positiiivisen kannusteen muulle työryhmälle. Välitapit tarjoavat mahdollisuuden pysähtyä ja tarkastella jo saavutettuja aikaansaannoksia sekä valmistautua seuraavaan vaiheeseen.

Viestintävastuu

Tuottaja on projektin käynnistyttyä välikkappale ohjausryhmän ja työryhmän välillä. Tuottaja vastaa myös työryhmän sisäisestä tiedonkulusta.

On tärkeää, että tuottaja ei arvota tai muuntele saamiaan viestejä, vaan toimittaa ne eteenpäin. Toisaalta tuottajan tehtävä on myös kanavoida ja organisoida viestintä siten, ettei rasita projektin toimijoita liiallisella informaatiotulvalla.

Tuottaja vastaa projektin sisäisen viestinnän lisäksi ulkoisesta viestinnästä erilaisille sidosryhmille sekä mahdollisesti laajemminkin markkinoinnista. Mikäli projektia toteuttavilla organisaatioilla on viestintäyksikkönsä, tuottaja toimii yhteyshenkilönä viestintäyksikön suuntaan. Markkinoinnissa on hyvä muistaa, että taiteilija on usein projektin kasvot ja nimi ulkomaailmalle.

Kilpi ja suodatin

Tuottaja suojelee työryhmää ja projektia mahdollisilta haitta- ja häiriötekijöiltä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi byrokraattiset koukerot ja vaatimukset, jännitteiset henkilösuhteet ulkopuolisten toimijoiden kanssa tai negatiivisiin puoliin keskittyvä seuranta.

Tuottaja toimii sekä kilpenä että suodattimena tällaisten asioiden ja työryhmän työskentelyn välillä, niin että työryhmä ja nuoret voivat keskittyä omaan työskentelyynsä. Tämä tarkoittaa myös sitä, että tuottajan kannattaa toimia ns. huonojen uutisten kertojana.

Sopimukset, lupa-asiat ja hankinnat

On tärkeää, että tuottaja saa projektin ohjausryhmältä käyttöönsä valtuudet hoitaa projektin sopimus- lupa- ja hankinta-asioita. Näitä voivat olla esimerkiksi

- Työsopimukset
- Kuvausluvat
- Järjestelyluvat ja –ilmoitukset
- Tekijänoikeuslupien varmistaminen
- Materiaali- ja muut hankinnat

Sopimukset on hyvä solmia aina kirjallisesti.

Työturvallisuudesta on hyvä muistaa ainakin nämä asiat: vakuutuskäytäntö, suojavälineet, koneiden ja laitteiden käyttöön liittyvät asiat, kemikaalit, mahdolliset matkajärjestelyt, henkinen työsuojelu ja työehtosopimusten noudattaminen.

Projektin seuranta ja raportointi

Projektin dokumentointi on syytä kirjata projektisuunnitelmaan. Kun esimerkiksi kaikista projektin aikana pidetyistä palaverista ja tapaamisista on laadittu kirjallinen muistio, dokumentointi sujuu vaivattomammin.

Tuottaja on vastuussa dokumentoinnin hallinnasta, eli sen suunnittelusta ja toteutuksesta. Jo suunnitteluvaiheessa kannattaa miettiä kuinka laajasti projektia on tarpeen dokumentoida – tarvitseeko dokumentaatioon mahdollisesti jopa erillisiä toteuttajia esim. Making of –tyyppistä teosta varten.

Tuottajan vastuulla on myös laatia projektin loppuraportti. Raportti sisältää arvion projektin toteutumisesta verrattuna projektisuunnitelmaan, yhteenvedon työskentelyn kulusta, koosteen työryhmän ja nuorten kokemuksista, sekä selvityksen käytetyistä resursseista ja mahdollisia kehitysehdotuksia tulevaisuutta ajatellen.

Assistentit

Projektissa saattaa olla mukana assistentteja, jotka avustavat työryhmän jäseniä. Assistentit tukevat ja avustavat käytännön työskentelyä. He saattavat olla esimerkiksi opiskelijoita, jotka suorittavat projektissa työharjoittelunsa. Assistentit ovat tyypillisesti suuntautuneita jonkun työryhmän jäsenen ammattitaidon mukaisesti – esimerkiksi taiteelliseen ilmaisuun, nuorisotyöhön tai tuotantoon. He ovat tiiviisti mukana työskentelyvaiheessa ja toimivat työryhmäläisten oikeana kätenä.

Tuottajan on syytä olla selvillä kaikista mukana olevista assistenteista ja heidän taidoistaan. Näin tuottaja voi varmistaa, että assistenteista on suurin hyöty koko projektille ja että heidän asettamat omat tavoitteensa esimerkiksi työharjoittelun suhteen toteutuvat.

Assistenteilta voi odottaa oma-aloitteisuutta ja itseohjautuvuutta. Tämän vuoksi erityisosaaminen ja tehtävien pääpiirteet kannattaa käydä läpi jo suunnitteluvaiheessa. Assistentteille ei kannata keksiä tekemistä vain tekemisen vuoksi, vaan ottaa heidät kunnolla osaksi työryhmää.

Tuottajan roolin keskeiset alueet ja tehtävät

- Laatii ja/tai tarkastaa työryhmän työskentelyä ohjaavan projektisuunnitelman
- Kartoittaa resurssit ja huolehtii hankinnoista
- Vaiheistaa projektin
- Toimii töiden ja vastuualueiden jakajana
- Suunnittelee aikataulun ja ajankäytön
- Huolehtii sopimuksista, lupa-asioista sekä työturvallisuudesta
- Hoitaa markkinoinnin ja tiedotuksen sisäisesti ja ulkoisesti
- Seuraa budjettia ja resurssien käyttöä
- Dokumentoi projektia ja tekee loppuraportin

”Ketteryys muutoksessa.”


”Tuottaja pitää yllä ryhmän sisäistä viestintää ja toimii viestintäkatkojen purkajana.”

”Tuottaja viestii, verkostoituu, ottaa selvää, toimii ja sukkuloi taitavasti.”

”Tuottaja katsoo projektia kokonaisuutena ja pitää langat käsissään.”

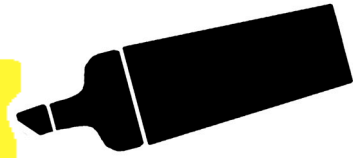
”Kiinnostus taidemuotoa, työskentelyä ja nuoria kohtaan.”

”Paperiasiat, talous, sopimukset, tiedotus.”



NUORISO-OHJAAJA
- NUORTEN INNOSTAJA
JA SITOUTTAJA

NUORISO-OHJAAJA - NUORTEN INNOSTAJA JA SITOUTTAJA



Taiteellinen työskentely on oleellisesti tavoitteellista

Taiteellisella työskentelyllä on erityispiirteitä, jotka on hyvä ottaa huomioon. Taiteellisella työskentelyllä on aina tietyt päämäärät ja tavoitteet, jotka ovat tarkasti rajattuja. Pedagogiset ja taiteelliset tavoitteet kulkevat aina rinnakkain. Nuoriso-ohjaaja vastaa pedagogisten tavoitteiden toteutumisesta samalla kun taiteilija keskittyy taiteen toteuttamiseen.

Projekteissa, joihin nuoret ovat sitoutuneita jatkuvana ryhmänä, nuorilta saa ja myös pitää vaatia panostusta työskentelyn laadukuuteen. Hyvin määriteltyjen ja selkeiden taiteellisten tavoitteiden saavuttaminen tekee työskentelystä mielekäästä ja tukee pedagogisten tavoitteiden täyttymistä.

Suunnittelu ja nuorten huomioonottaminen

Nuoriso-ohjaajan kannattaa aloittaa työskentely työryhmässä jo suunnitteluvaiheessa. Suunnittelussa nuoriso-ohjaajan parasta antia on nuorten asiantuntijana toimiminen, nuorten näkökulman esille tuominen ja sen varmistaminen, että nuoret ovat toiminnan keskiössä. Nuoriso-ohjaaja pitää huolen, että projektin pedagogiset lähtökohdat on

huomioitu ja että ne ovat realistiset ja että nuoret saavat äänensä kuuluviin.

Suunnitteluvaiheessa nuoriso-ohjaajan on hyvä laatia yhdessä työryhmän kanssa pedagoginen suunnitelma, joka toimii ohjenuorana läpi projektin. Pedagogiset tavoitteet voivat tuntua selviltä, mutta ne on syytä kirjata ylös, jotta kaikki työryhmässä ovat samaa mieltä niistä. On hyvä pohtia, mitä toiminnalla halutaan saada aikaan: tehdäänkö taidetta ensisijaisesti taiteellisten päämäärien vuoksi vai pyritäänkö saavuttamaan myös muita päämääriä, kuten esimerkiksi itsetunnon vahvistumista, nuorten vuorovaikutustaitojen kehittymistä vai onko tavoitteena nuorten vaikuttaminen lähiympäristöön tai asuinalueeseen?

Toimintaa suunniteltaessa on myös hyvä määritellä, minkälaisille nuorille toimintaa suunnataan ja mitä nuorilta odotetaan. Tulvatko nuoret useista eri lähtökohdista ja omaavatko esimerkiksi aiempaa taidekokemusta. Nuorten taustat voivat myös osaltaan olla tavoitteita määrittäviä tekijöitä.

Jos mahdollista, nuoria olisi hyvä osallistaa toiminnan suunnitteluun. Tällä tavoin voidaan lisätä motivaatiota ja sitoutumista toimintaa kohtaan sekä taata, että toiminta

on nuorille mielekästä ja heidät huomioivaa. Mikäli projektissa järjestetään erillinen nuorten rekrytointi, nuorisohjaajan on hyvä osallistua sen toteutukseen.

Nuorten sitouttaminen

Nuorisohjaajan tehtävä on saada nuoret osallistumaan ja sitoutumaan työskentelyyn. Nuorisotalolla tämä vaihe alkaa jo ennen työskentelyä projektista tiedottamisella. Nuorisohjaaja myös avaa nuorille tarkemmin projektia: Mistä on kyse ja mitä osallistumiseen sisältyy.

Lyhytkestoisissa projekteissa nuorisohjaaja toimii nuorisotalon tai nuorten ryhmän edustajana, joka perehdyttää muut toimijat talon toimintaan ja nuorten erityispiirteisiin. Pidempikestoisissa projekteissa nuorisohjaajan tehtävä muuttuu enemmän ryhmänjohtajan suuntaan, ja voi sisältää esimerkiksi työpaikkaohjausta nuorille.

Pidempikestoisissa projekteissa nuorisohjaajan tärkeimpiä tehtäviä on sitouttaa ja motivoida nuoret työskentelyyn. Ihannetilanteessa sitouttaminen alkaa jo suunnitteluvaiheessa. Kun nuorille annetaan mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun ja yhteisten pelisääntöjen luomiseen, on myös sitoutuminen toimintaan luontevampaa.

Nuorisohjaaja pitää huolen siitä, että nuoret ymmärtävät työskentelyn päämäärän ja ovat sitoutuneet työskentelemään sovitulla tavalla ja aikataululla. Nuorisohjaaja tukee nuorta ja auttaa häntä löytämään ratkaisuja erilaisiin asioihin. Nuorille on tärkeä antaa

positiivista palautetta, jotta voidaan lisätä heidän itseluottamustaan ja tunnetta omasta pystyvyydestä. Nuoria on myös tärkeä rohkaista ylittämään itsensä ja auttaa heitä löytämään omia vahvuuksiaan.

On tärkeä muistaa, että nuoria autetaan itse tekemään ja päättämään, ei tehdä itse nuorten puolesta eikä anneta nuorille valmiita vastauksia. Täytyy muistaa, että joskus nuorille on annettava myös mahdollisuus vain piipahtaa taiteen äärellä. Nuorille tulee antaa tilaa ja aikaa omien näkemystensä pohittamiseen.

Nuorten kanssa työskentely

Kun tehdään työtä nuorten parissa, on tärkeä tietää, millaisia erityispiirteitä heidän kanssaan työskentelyyn kuuluu. Nuorisohjaajan tehtävänä on perehdyttää muut toimijat nuorten kanssa työskentelyyn. Perehdytys sisältää erilaisia teemoja kuten kuinka nuoria lähestytään, millä tavalla heidän kanssaan löydetään ”yhteinen kieli”, miten nuoria motivoidaan ja innostetaan, miten rakennetaan luottamusta nuoriin, kuinka käsitellään henkisesti vaikeita tai monimutkaisia aiheita.

Nuorisohjaajan tehtävänä on myös avata nuorten maailmaa muille toimijoille, sitä millaista on olla nuori ja mitkä asiat nuoruudessa ovat ajankohtaisia.

Erityisen tärkeää on käydä taiteilijan kanssa läpi mitä nuorilta voidaan odottaa ja vaatia taidelähtöisissä projekteissa. Nuorisohjaaja toimii nuorten ja muun työryhmän välisenä linkkinä heidät yhteen.

Nuoriso-ohjaaja vastaa pääosin taiteellisen työskentelyn ulkopuolisesta ohjaamisesta ja on vastuussa nuorista. Nuoriso-ohjaaja on työskentelytilanteessa läsnä ja lähin tuki ja turva nuorelle. Hän toimii nuorille luotettavana aikuisena, jota on helppo lähestyä. Aito kontakti sekä luottamuksen rakentaminen on tärkeää, jotta nuoren on helpompi ja turvallisempi toteuttaa itseään. Kuten muussakin nuorten kanssa tehtävässä työssä, ohjaaja toimii nuoren puolella olevana aikuisena.

Projekteissa, joihin nuoret on palkattu taiteentekijöiksi, nuoriso-ohjaajan rooliin kuuluu työpaikkaohjaus. Nuorilla ei välttämättä ole kokemusta työelämästä. Työpaikkaohjaukseen kuuluu mm. nuorten: työajan seuranta, sairauspoissaolojen merkitseminen, mahdollisten lomapäivien myöntäminen.

Varsinkin pitkäkestoisissa projekteissa on syytä järjestää työhyvinvointitoimintaa nuorille, jolloin päästään viettämään yhteistä aikaa myös työpaikan ulkopuolella. Toiminta kannattaa ajoittaa niin, että se jaksottaa työn eri vaiheita ja toimii palkintona hyvin tehdystä työstä.

Ryhmän tukeminen

Projektin alkaessa kannattaa varata aikaa nuorten ryhmäytymiselle erityisesti, jos ryhmässä on entuudestaan toisille tuntemattomia nuoria. Ryhmäytyminen lisää yhteisöllisyyttä ja nuoret pääsevät helpommin tutustumaan toisiinsa. On tärkeää luoda ilmapiiri, jossa nuori voi vapaasti toteuttaa itseään ilman nolatuksi tulemisen pelkoa. Nuorella on oltava mahdollisuus kokeilla ja oikeus epä-

onnistua. Nuoriso-ohjaajan tehtävänä on auttaa nuorta sietämään epäonnistumista ja pyrkiä muuttamaan epäonnistumiset oppimiskokemuksiksi. Nuoriso-ohjaaja voi hyödyntää taiteilijan ammattitaitoa ryhmäytymisessä ja pohtia yhdessä menetelmiä, joilla siihen voidaan sisällyttää taiteellista näkökulmaa.

Ryhmän yhteisöllisyyttä rakentavalle ja ylläpitävälle toiminnalle kannattaa varata hetkiä myös työskentelyn lomassa esimerkiksi alkulämmittelyissä.

Ryhmän työskentelyn vieminen päätökseen on tärkeää, jottei nuorille jää olo, että projekti jää roikkumaan. Työskentely on hyvä saattaa loppuun nuorten kanssa esim. yhteisellä kokoontumisella, jossa puretaan kokemuksia ja tuntemuksia. Nuoriso-ohjaajan vastuulla on huolehtia nuorten palautteenkeruusta projektissa.

Nuorten hyvinvointi on projektin onnistumisen kannalta erittäin tärkeä asia. Hyvinvoinnin ylläpitäminen kuuluu kaikille toimijoille, mutta erityisesti nuoriso-ohjaajalle. Nuoriso-ohjaajan vastuulla on, että toiminta ei koidu nuorille liian raskaaksi. Kaikilla nuorilla tulee olla sekä fyysisesti että henkisesti hyvä olla. Taidetta tehdään ensisijaisesti nuorten ehdoilla, eikä kenellekään ole tarkoitus aiheuttaa liiallista painetta tai stressiä. Toisaalta on kuitenkin tärkeää, että nuoria ei päästetä liian helpolla vaan pyritään saamaan nuorista mahdollisimman paljon irti. Nuoriso-ohjaajan tehtävä on auttaa saavuttamaan tämä tasapaino.

Nuoriso-ohjaaja tuntee nuorten asuinalueen ja sen verkostot ja sitä kautta hänellä on myös nuorten taustojen tuntemusta. Nuoriso-ohjaaja toimii ratkaisijana erilaisissa ongelma- tai riitatilanteissa, joita mahdollisesti ryhmän kesken syntyy. Ongelmatilanteisiin tulee puuttua mahdollisimman varhain ja selkeästi.

Assistentit

Projektissa saattaa olla mukana assistentteja, jotka avustavat työryhmän jäseniä. Assistentit tukevat ja avustavat käytännön työskentelyä. He saattavat olla esimerkiksi opiskelijoita, jotka suorittavat projektissa työharjoittelunsa. Assistentit ovat tyypillisesti suuntautuneita jonkun työryhmän jäsenen ammattitaidon mukaisesti – esimerkiksi taiteelliseen ilmaisuun, nuorisotyöhön tai tuotantoon. He ovat tiiviisti mukana työskentelyvaiheessa ja toimivat työryhmäläisten oikeana kätenä.

Assistenteilta voi odottaa oma-aloitteisuutta ja itseohjautuvuutta. Tämän vuoksi erityisosaaminen ja tehtävien pääpiirteet kannattaa käydä läpi jo suunnitteluvaiheessa. Assistentteille ei kannata keksiä tekemistä vain tekemisen vuoksi, vaan ottaa heidät kunnolla osaksi työryhmää.

Nuoriso-ohjaajan keskeiset alueet ja tehtävät

- Tukee nuorten käytännön työskentelyä
- Varmistaa toiminnan soveltamisen nuorille
- Toimii nuorisotyön ja nuorten asiantuntijana
 - Perehdyttää muut toimijat nuorten kanssa työskentelyyn ja nuorten maailmaan
 - Huomioi pedagogiikan
 - Sitouttaa, motivoi ja ryhmäyttää nuoret
- Luo ja ylläpitää työskentelyilmapiiriä
 - Pitää huolen siitä, että nuoret pysyvät työskentelyn keskiössä
 - Huolehtii nuoren henkisestä ja fyysisestä turvallisuudesta
 - Ratkaisee ongelmatilanteita
 - Varmistaa työskentelysääntöjen noudattamisen
- Kerää palautteen nuorilta ja vie projektin päätökseen nuorten osalta

”Jokainen nuori on erilainen. Jokaisella on omat kiinnostuksen kohteensa ja niistä voi löytää oman tapansa toteuttaa taidetta.”

”Tulee pitää huolta, että nuori tulee kuulluksi omana itsenään.”

”Ilmapiirin pitää olla sellainen, jossa epäonnistumiset sallitaan.”

”Positiivisen kannustamisen ja taiteellisen vaativuuden välillä tulee olla oikea tasapaino.”

”Nuoriso-ohjaaja välittää, kuuntelee, innostaa ja löytää mahdollisuuksia.”

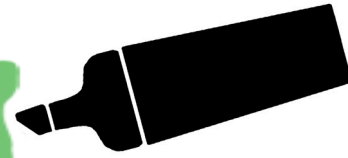
”Rakkautta ja rajoja.”

”Taiteilijan ja tuottajan korvaamaton linkki nuorten, nuorisotalojen ja koulujen välillä.”



TAITEILIJA
- VASTAA TAITEELLISESTA
TYÖSKENTELYSTÄ

TAITEILIJAJA - VASTAA TAITEELLISESTÄ TYÖSKENTELYSTÄ



Taiteellinen prosessi

Taiteellinen työskentely, sen laatu ja eteneminen ovat taiteilijan vastuulla. Tyypillisesti taiteilija johtaa taiteellista työskentelyä ja perehdyttää muut työskentelijät siihen.

Suunnittelu kannattaa tehdä yhdessä tuottajan ja nuoriso-ohjaajan kanssa. Taiteellinen työskentely, teemat ja päämäärät on hyvä avata mahdollisimman selkeästi ja konkreettisesti tuottajalle ja nuoriso-ohjaajalle, jotta he voivat tukea prosessia omalla toiminnallaan. Avoimuus taiteellisten päämäärien ja menetelmien suhteen on tärkeää.

Tuottajan on tärkeä tietää, mitä hankintoja ja resursseja taiteellinen työskentely vaatii ja mitä vaiheita työ sisältää, jotta hän voi keskittyä työssään prosessin tukemiseen ja etenemisen varmistamiseen.

Nuoriso-ohjaaja auttaa käytännön työskentelyn kanssa: kuinka nuoret saadaan innostettua mukaan, mikä toimii ja mitkä ovat mahdolliset ongelmakohdat, mitä asioita on hyvä korostaa ja millä tavoin.

Taiteilijan rooli on tietyllä tapaa ulkopuolinen. Esimerkiksi nuorisotalo voi olla taiteilijalle täysin uusi ympäristö. Nuorisotalolla työskennellessä taiteilijan on hyödyllistä olla

perillä talon toimintatavoista ja säännöistä yleisellä tasolla, mutta samalla hän tuo taloon tyypillisestä työskentelystä poikkeavan näkökulman. Tämä näkökulma on hyvä tunnustaa. Sen käsittely ja avaaminen nuorille voi auttaa merkittävästi taiteellisten teemojen ja periaatteiden selkiyttämistä.

Taiteilija vastaa viime kädessä työskentelyn ja syntyvän teoksen taiteellisesta laadusta. Tuottaja varmistaa, että työskentely on mahdollista ja projekti etenee, kun taas nuoriso-ohjaaja keskittyy erityisesti nuorten ryhmäyttämiseen ja sitouttamiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että taiteilija voi vaatia tuottajalta ja ohjaajalta tukea taiteellisen prosessin tason saavuttamiseen, ohjausryhmältä ja toteuttavalta organisaatiolta sitoutumista taiteellisiin päämääriin, sekä nuorilta taiteentekijöiltä paneutumista ja tarkkuutta työskentelyyn.

Taiteellinen suunnitelma

Selkeä ja tarkka suunnitelma on oleellinen työskentelyn sujumisen kannalta. Taiteelliseen suunnitelmaan on hyvä sisällyttää seuraavat asiat:

- Mitä työskentely vaatii:
 - Työkalut
 - Materiaalit

- Tilavaatimukset
 - Valmistelu (roudaus, pystytys yms)
 - Kesto suhteessa koko projektiin, että yksittäiseen työpäivään
 - Nuorten perehdyttäminen
- Aikaa kannattaa varata työskentelyn lisäksi myös kiinnostuksen herättämiseen, ideointiin sekä teoksen teemojen läpikäymiseen, erityisesti pitkäjänteisemmässä työskentelyssä
 - Jos mahdollista, on hyvä varautua erilaisiin lähestymistapoihin tai jopa työskentelymuotoihin
 - Työskentelyn merkittävimmät vaiheet sekä niiden väliset tarkistuspisteet matkan varrella - mahdollisuudet suunnanmuutoksiin
 - Lopullisen teoksen suurpiirteinen muoto ja kuinka siihen päädytään, mutta samalla...
 - lopputulosta ei voi olla lyöty lukkoon etukäteen

Assistentit

Projektissa saattaa olla mukana assistentteja, jotka avustavat työryhmän jäseniä. Assistentit tukevat ja avustavat käytännön työskentelyä. He saattavat olla esimerkiksi opiskelijoita, jotka suorittavat projektissa työharjoittelunsa. Assistentit ovat tyypillisesti suuntautuneita jonkun työryhmän jäsenen ammattitaidon mukaisesti – esimerkiksi taiteelliseen ilmaisuun, nuorisotyöhön tai tuotantoon. He ovat tiiviisti mukana työskentelyn vaiheessa ja toimivat työryhmäläisten oikeana kätenä.

Esimerkiksi taiteellisten assistenttien työskentelyn ohjaaminen ei välttämättä ole taiteilijan tehtävä. Heidän toimenkuvansa linkittyy oleellisesti kuitenkin taiteilijaan, minkä takia taiteilijan kannattaa ottaa assistentit huomioon alkuvaiheista lähtien.

Assistenteilta voi odottaa oma-aloitteisuutta ja itseohjautuvuutta. Tämän vuoksi erityisosaaminen ja tehtävien pääpiirteet kannattaa käydä läpi jo suunnitteluvaiheessa. Assistentteille ei kannata keksiä tekemistä vain tekemisen vuoksi, vaan ottaa heidät kunnolla osaksi työryhmää.

Taiteen tekeminen nuorten kanssa

Nuoret toimivat tyypillisesti taiteen tekijöinä, eli myös taiteilijoina. Aikuistaiteilijan tehtävä ei ole tehdä teosta ja ottaa nuoria mukaan avustajiksi tekoprosessissa, vaan saada nuoret tekemään taiteellisia ratkaisuja ja toteuttamaan ne omista lähtökohdistaan. Taiteilija toimii siis eräänlaisena raamittajana ja perehdyttäjänä taiteelliseen työskentelyyn sekä valvoo sen etenemistä. Hän tarjoaa nuorille työkalut ja taidot toteuttaa nuorten oma taideteos ja tukee sen työstämistä.

Taiteilija voi kuitenkin asettaa nuorten työskentelylle vaatimuksia. On hyvä miettiä nuorisohjaajan kanssa, miten nuoret saa parhaiten haastettua mukaan. Esimerkiksi matalan kynnyksen työpajoissa ei voi olettaa, että jokainen osallistuja sitoutuu tuntien intensiiviseen työskentelyyn. Tällöin se, että nuoret saa ylipäätään tekemään, on jo onnistuminen itsessään, mutta on hyvä tarjota

myös syvemmän ja pidemmälle viedyn työskentelyn mahdollisuus.

Nuoriso-ohjaajalla on oleellinen rooli työskentelyvaiheessa. Taiteilija ottaa vetovastuun taiteellisesta etenemisestä, nuoriso-ohjaaja nuorista sekä ryhmänä että yksilöinä. Nuoriso-ohjaaja voi toimia välittäjänä taiteilijan ja nuorten suhteen, eli helpottaa taiteilijan ja nuorten kohtaamista. Ohjaaja voi myös suunnata ja innostaa nuoria osallistumaan taiteen tekemiseen. Mikäli nuorten kanssa tai parissa syntyy ongelmatilanteita, nuoriso-ohjaaja toimii selvittäjänä.

Taiteellisen etenemisen varmistaminen

Taiteilija keskittyy taiteellisen työskentelyn edistämiseen. Tuottaja hoitaa mahdolliset materiaalitilaukset, lupa-asiat ja muut vastaavat, kunhan niistä on sovittu yhdessä. Nuoriso-ohjaajan tehtäviin taas kuuluu nuorten ryhmätoiminnasta huolehtiminen ja yhteydenpito nuoriin taiteellisen työskentelyn ulkopuolella.

Taiteilija seuraa ja ohjastaa nuorten työskentelyä taiteelliset päämäärät huomioiden. On tärkeää, että taiteilija on kartalla siitä, eteneekö työskentely siten, että lopputulos voidaan saavuttaa, vai tarvitaanko joitain muutoksia, kuten esimerkiksi hankintoja, taiteellisen työskentelyn painotuksen muuttamista tai lopullisen teoksen tarkentamista.

Projektin loppupuolella taiteilija varmistaa, että työstettävä teos tulee valmiiksi. Taiteilija ja tuottaja pitävät huolta siitä, että työ-

skentelyn tulokset voidaan esitellä avajaista-
pahtumassa tai vastaavassa.

Taiteilijan keskeiset alueet ja tehtävät

- Laatii ja toteuttaa taiteellisen suunnitelman (taideteoksen muoto, työskentelytavat ja vaatimukset tilan ja resurssien suhteen)
- Ottaa huomioon laadukkaan nuorkulttuurin laatuksiteerit (<http://www.lastenkulttuuri.fi/index.php/fi/verkosto>)
- Perehdyttää taiteelliseen työskentelyyn tarpeen mukaan
- Tuo ammattilaisen näkökulman taiteen tekemiseen – esim. tapoja ja keinoja käsitellä vaikeita teemoja
- Huomioi taiteellisen työskentelyn tavoitteen. Onko tarkoituksena:
 - Saada nuorten ääni kuuluviin tai taiteilijan muodostamassa lopullisessa teoksessa vai...
 - Saada nuoria osallistumaan pitkäjänteiseen prosessiin ja ottamaan suurempaa vastuuta taiteellisista ratkaisuksista?
- Ohjaa taiteellista työskentelyä
- Varmistaa taiteellisen laadun - tuotoksen on oltava sellainen, että taiteilija voi seistä sen takana
- Toimii usein projektin kasvona ja niminä ulkomaailmalle

”Nuoret ja taide ruokkivat toisiaan.”

”Taiteen tekeminen ja näkeminen on syvälinen kokemus, jolla on vaikutuksia.”

”Taiteilija luo kaaoksen ja konfliktin.”

”Taiteilija innostaa, rajaa, visioi, tutkii, avaa ja kyseenalaistaa.”

”Taiteilijalla on taiteen kautta kyky avata nuorissa lukkoja ja antaa tapoja ilmaista vaikeitakin asioita.”

”Taiteilija on ilmaisun kättilö.”

”Taiteilija tekee taidetta – itsetunto vahvistuu sivutuotteena.

Projektin vaiheistus, seuranta ja arviointi

”Nuorisotyöntekijällä, tuottajalla ja taiteilijalla on jokaisella omaan osa-alueeseensa liittyviä tavoitteita.”

”Työpäiväkirjat, kyselylomakkeet, kehityskeskustelut, pienempienkin kommenttien huomiointi, palaute kaikilta osallistuneilta eli nuorilta, työryhmältä ja ulkopuolisilta.”

”Epäonnistuminenkin voi olla oppimista.”

Projektin etenemisen varmistamiselle kannattaa varata aikaa myös työskentelyn lomassa. Kaikkien työryhmän jäsenten on hyvä olla jatkuvasti perillä siitä, mitä miltäkin työvaiheelta halutaan ja säännöllisesti arvioida, onko työskentely tähtäämässä siihen.

Työskentelyn kokonaiskuvan hahmottamiseksi voidaan ottaa avuksi esimerkiksi suurelle pinnalle tehty muokattavissa oleva aikataulu, josta ilmenee selvästi projektin eri vaiheet. Työskentelyn lomassa voidaan palata yhdessä ajoittain kalenterin äärelle katsomaan, sujuuko kaikki suunnitelmien mukaisesti ja tarvitseeko aikatauluun tehdä lisäyksiä.

Tuottajan on hyvä pitää kirjaa projektin etenemisestä esimerkiksi viikoittaisilla lyhyillä listamuotoisilla miniraporteilla, joista käy selväksi tavoitteet ja ajankohtaiset asiat viikon alussa, tapahtuneet asiat viikon aikana sekä seuraavalle viikolle siirtyvät asiat.

Työryhmän on syytä varata aikaa yhteisille tapaamisille. Työryhmä voi kerääntyä, vaikka joka päivä arvioimaan kulunutta päivää ja projektin tilaa lyhyesti, mutta myös pidemmille palaverille on hyvä varata aikaa työskentelyn lomasta (esim. noin kerran tai kaksi viikossa jokapäiväisen työskentelyn projektissa).

Aikatauluun kannattaa varata kunnolla aikaa muutamalle tarkastelevalle välietapille. Etappien tarkoituksena on pysähtyä katselemaan työskentelyn tilaa ja aikaansaannoksia sekä varautua seuraavaan vaiheeseen. Välietapit sijoittuvat ajankohtiin, jolloin työskentelyssä on saatu yksi vaihe päätökseen ja ollaan siirtymässä seuraavaan.

Projektin lopussa on syytä toteuttaa koko projektia koskeva arviointi. Palautteet kannattaa kerätä koko työryhmältä ja nuorilta mahdollisesti jopa useassa muodossa (esim.

kirjallisesti ja loppukeskustelulla). Tuottajan laatii kokoavan loppuraportin, josta käy ilmi projektin kulku, keskeiset tehtävät sekä lopputuloksen arviointi suhteessa projektisuunnitelmassa esitettyihin tavoitteisiin.

Hyvin hoidettu seuranta auttaa sekä projektin työskentelyn sujumista projektin aikana, että helpottaa huomattavasti kattavan raportin laatimista projektin jälkeen. Selkeä ja tarkka raportti taas toimii hyvänä lähteenä tulevaisuutta ajatellen, esimerkiksi uusille projekteille.

Jo suunnitteluvaiheessa kannattaa miettiä kuinka laajasti projektia on tarkoitus dokumentoida. Esimerkiksi laadukkaan tekemisestä kertovan videoteoksen toteutukseen on syytä miettiä työryhmän ulkopuolista ammattilaista.

Työryhmän toiminnan mallinnus

Ohjausryhmä - projektin raamittaja

- Tavoitteiden määrittely
- Työryhmän kokoaminen
- Käytettävien resurssien kokoaminen
- Projektisuunnitelma

	Alku	Työskentely	Päätös
Nuoriso-ohjaaja	<ul style="list-style-type: none"> • Pedagogiset tavoitteet • Nuorten ryhmäyttäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Nuorten motivointi ja innostaminen • Välittömin kontakti nuoriin • Ryhmähengen ylläpitäjä 	<ul style="list-style-type: none"> • Nuorten toiminnan vieminen päätökseen
Sitouttaa nuoret ja huolehtii nuorten ryhmästä			
Taiteilija	<ul style="list-style-type: none"> • Taiteellisen suunnitelman tekeminen kohderyhmä ja resurssit huomioiden 	<ul style="list-style-type: none"> • Taiteellisen työskentelyn perehdytys • Työskentelyn etenemisen varmistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Lopputuloksen valmistumisen varmistaminen
Tuo esiin luovuuden			
Tuottaja	<ul style="list-style-type: none"> • Projektisuunnitelman (tekeminen) jalkauttaminen ja tavoitteiden asettaminen • Projektin vaiheistaminen ja aikatauluttaminen • Resurssien kartoitus ja suunnittelu • Töiden ja vastuiden jakaminen • Sopimusten ja hankintojen hoitaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Toiminnan ja viestinnän koordinointi • Projektin etenemisen seuraaminen ja varmistaminen • Viestinnän koordinointi • Työturvallisuudesta huolehtiminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Palautteen keruu • Loppuraportin laatiminen
Hallitsee kokonaisuuden			

Tämä perehdyttämispaketin tarkoituksena on auttaa sellaisia taiteellisia menetelmiä hyödyntäviä nuorisoprojektitoteutuksia, jossa taiteilija, nuoriso-ohjaaja ja kulttuurituottaja työskentelevät yhdessä. Paketti selventää toimijoiden työnkuvien sisältöjä, vastuualueita ja roolia työryhmässä sekä käy läpi taideprojektien pääpiirteitä.

Perehdyttämispaketti on suunnattu ammattilaisten työkaluksi. Sen sisältö on jaettu toimijakohtaisiin osioihin, joissa kuvataan nuoriso-ohjaajan, taiteilijan ja tuottajan roolia ja tehtäviä projektien toteutuksissa. Lisäksi paketissa tarkastellaan nuorten kanssa työskentelyä sekä nuorten kanssa tehtävien taiteellisen työskentelyyn pohjautuvien projektien tavoitteita ja työskentelymuotoja.

Perehdyttämispaketin tavoitteena on mahdollistaa sujuvat prosessit ja resursseja säästävä käytännön toteuttaminen nuorten kanssa.

Perehdyttämispaketti on osa Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen ja Humanistisen ammattikorkeakoulun (Humak) vuonna 2015 toteuttamaa TuOTa yhdessä! –hanketta, joka on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama.



HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU



nuorisoasiain-
keskus
HELSINGIN KAUPUNKI

Opetus- ja
kulttuuriministeriö